

Inarin Manttaalikunta
Haapalaaksontie 2
99800 Ivalo

Ivalo 23.1.2014

Maa- ja Metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausunto, kannanotto ja muutosvaatimukset kalastuslakiluonnokseen

Inarin Manttaalikunta yhtyy Inarin kalastusalueen lakiluonnoksesta antamaan lausuntoon ja esittää lisäksi seuraavaa.

Inarijärnessä, harjoitetaan edelleenkin ja enemmän kuin missään muualla, valtionvesialueella kanta- asukkaiden ikiaikaiseen ja nykyisin tilojen erityisperusteisiin oikeuksiin perustuvaa ansio- ja kotitarvekalastusta. Kalastusta harjoitetaan vuodet ympäriinsä kanta- asukkaiden, tilan- ja kalastusoikeuksien omistajien toimesta.

Lakiluonnoksessa on poikettu Inarijärven osalta muihin vesiin Ylä- Lapissa yleisperiaatteena esitetystä kalastusoikeuden jaosta ½ ja ½ tilojen ja valtion kesken. Poikkeamiseen ei ole kiinteistöoikeudellista perustetta.

Tiloille Inarijärveen vahvistetut erityiset etuudet ja oikeudet kattavat käytännössä koko järven ympäristön kaikki todelliset kalastuspaikat. Suurilla selkävesillä, missä kalastuksen harjoittaminen käytännössä on olematonta, näitä erityisiä etuuksia on vähemmän. Tiloilla on erityisperusteisia etuuksia kauttaaltaan Inarijärnessä sekä kalastusalueisiin, että kalastuspaikkoihin. Siksi ei ole perusteltua, eikä mahdollista, että tilojen kalastuksen määrä rajattaisiin 1/3- osaan Inarijärven kestävästä kalastuksen enimmäismäärästä. Siinä tapauksessa loukattaisiin perustuslain suojassa olevaa erityisten etuuksien omistus- ja käyttöoikeutta.

Inarijärvi on Inarinlappalaisten jälkeläisten, Inarinsaamelaisten meri. Se on elättänyt ikiajat rannoillaan asuneet lappalaiset, nykyiset saamelaiset. Nykysaamelaisten esi- isät, lappalaiset, perustivat elinolosuhteidensa turvaksi 1700 ja 1800 luvuilla veromailleen tiloja. Näiden tilojen pääelinkeino ja koko elämisen ehto on ollut Inarijärven kalastus. Juuri näille tiloille nuo Inarijärven laajat ja runsaslukuiset erityisperusteiset oikeudet, erityiset etuudet kuuluvat. Näiden Inarinlappalaisten perustamien tilojen nykyisin kiinteistörekisteriin merkittyjen erityisperusteisten oikeuksien ja etuuksien laajuus ja määrä on nykyisinkin Inarinsaamelaisten elinkeinoperuste- ja kotitarvekalastuksessa juuri Inarijärnessä niin suuri, että tuo suhde kuuluu Inarijärnessä olla kokonaan toisin päin. Kun nyt lakiluonnoksessa nyt esitetään; valtiolle 2/3

ja tilojen osakaskiinteistöille 1/3 Inarijärven kestävän kalastuksen enimmäismäärästä, se ei perustu kiinteistöoikeudelliseen tilaan.

Oikeampi suhde Inarijärven kalastusoikeudesta on kokonaan toisinpäin, eli valtiolle voisi kuulua korkeintaan 1/3 osa ja erityisten etuuksien osakaskiinteistöille 2/3 Inarijärven kestävän kalastuksen enimmäismäärästä.

Inarijärvellä erityisperusteiset kalastusoikeudet, (erityiset etuudet) kattavat noin 2/3 järven vesialueesta ja selkävesien yleisvedet n.1/3 koko vesialueesta. Lakiesityksen perusteluissa sivulla 52 mainitut maanmittauslaitoksen karttamerkinnot kalastusetuusalueista ovat maanmittauslaitoksen itsensäkin ilmoituksen mukaan epätarkkoja. (Lapin Maanmittauslaitos S. Harju v.2010) Vuosina 2010 -11 käydyissä kiinteistömääritystoimituksissa luovuttiin alun karttarajauksen jälkeen rajauksia karttoihin merkitsemisestä, ja karttojen luovuttamisesta asianosaisille, koska ilman katselmuksia paikan päällä sijaintien määrittäminen ei ollut mahdollista. Sen vuoksi lakiluonnoksen tekstissä s. 52 esiin nostettu etuusalueiden pinta- alan määrittäminen tällä perusteella on epätarkka, eikä sitä voi pitää perusteena lainsäädännössä.

Lain perusteluissa edelleen s. 52 perustelussa on esiin nostettu Isojaon aikaisia kalamääriä. Tämän laskennan mukaan ottaminen nyt lakiluonnoksessa tilojen erityisten etuuksien määrittelyssä ei perustu kiinteistöoikeuteen. Tämä johtuu siitä, että Isojaossa ei ole käsitelty tilojen kalastuksia tai metsästyksiä, enempiä kuin muitakaan tiloille perustamisen yhteydessä määriteltyjä erityisiä etuuksia.

Tilojen erityisperusteiset oikeudet ja erityiset etuudet on määritetty samaan aikaan kun tilat on perustettu, pääosin 1800 luvulla. Näitä oikeuksia ja erityisiä etuuksia ei sen jälkeen ole koskaan käsitelty missään maanmittaus, tai muissakaan toimituksissa, ennen vesipiirirajankäyntiä 1980 luvulla. Tästä saatiin Korkeimman oikeuden päätös 1997. Päinvastoin kun tämän lakiluonnoksen perustelutekstissä annetaan ymmärtää, kaikki nämä oikeudet jäivät Isojaossa kokonaan käsittelemättä. Sen vuoksi tilojen perustamisen yhteydessä tehty oikeuksien ja erityisten etuuksien sijainnin ja etuuden määrän määrittely on tehtävä siten, kuin se oikeuden perustamisessa on ollut.

Erityiset etuudet perustuvat yleisesti kaikkialla Inarijärven ympärillä olevien tilojen perustamisasiakirjoihin. Näitä etuuksia ei milloinkaan ole kumottu. Ne ovat olleet käytössä perustamisestaan lähtien. Kautta koko Inarijärven tilojen keskinäiset oikeudet ovat olleet myös hyvin järjestäytyneitä, eikä toisten kalavesiin Inarijärven vanhassa kalastuskäytännössä ole kajottu. Kalastus on kautta aikojen ollut Inarijärven ympärillä olevien tilojen asukkaiden pääasiallinen elossa pysymisen ja toimeentulon lähde. Vasta sotien jälkeen ja enemmän 1960 luvulta alkaen Inarijärven kalastus on muuttunut. Nykyisyyteen syntyneet ja synnytyt mielikuvat oikeuksien jakaantumisesta eivät vastaa kiinteistöoikeudellista tilaa.

Ennen uuden kalastuslain hyväksymistä on ratkaistava erityisperusteisten kalastusoikeuden omaavien saanto, sen laajuus ja sijainti kalastukseen valtion veteen, suhteessa nykyisin Valtion kalastussaantoon. Nämä selventävät toimenpiteet on tehtävä maanmittauslaitoksen toimesta ja valtion varoin. Tilojen asiakirjanäytöt ovat selvät, eikä niitä KO:n tuomion v.1997 ja suoritetun kiinteistömääritystoimituksen v. 2010- 2011 jälkeen kukaan ole erityisperusteisten kalastusoikeuksien ja erityisten etuuksien osalta kiistänyt.

Inarijärven kalastuksen selkeyttämiseksi, kalastusoikeuksien jako on tehtävä tilakohtaisesti kiinteistöoikeuden mukaan sen mukaisina kun ne tilojen ja niiden oikeuksien ja erityisten etuuksien perustamisessa on määritetty ja kirjattu. Sen lisäksi on huomioitava lainvoimaiset päätökset kalastusoikeuksista nk. ylimuistaiseen nautintaan perustuen.

Kalastuslakiluonnoksen 33 § Ylä- Lapin kalastusasioiden yhteistyöryhmän kokoonpano ei lakiesityksessä vastaa vallitsevaa oikeudellista tilannetta.

Ryhmään on lisättävä nimettyjen tahojen lisäksi erityisperusteisten kalastusoikeuksien, erityisten etuuksien omistajien ja kotitarvekalastajien edustus.

Ylä- Lapin kuntien alueella olevilla nk. vanhoilla tiloilla on laajoja valtion veteen kohdistuvia erityisiä kalastusoikeuksia ja erityisiä kalastusetuuksia. Kalastusoikeus on erityisten etuuksien omistajatilojen aineellista omaisuutta, joka nauttii perustuslain suojaa. Ylä- Lapin kalastusasioiden yhteistyöryhmään ei esitetä kuuluvaksi kalastusoikeuksien ja etuuksien omistajia. Olisi perin erikoista, mikäli jonkun omaisuuden käytöstä olisivat päättämässä kokonaan toiset tahot, ja valtion lisäksi kalastusoikeuksien toinen omistajataho syrjäytettäisiin kokonaan päätöksenteko elimestä. Kotitarvekalastus on Ylä-Lapissa luontaiselinkeinoihin rinnastettavaa toimintaa. Myös heidän äänensä tulee kuulua yhteistyöryhmän päätöksissä.

133 §. Erityistä kalastusetuutta koskevan epäselvyyden ja riidan ratkaiseminen.

"Epäselvyys tai riita, joka koskee erityisen kalastusetuusalueen, tai erityisen kalastusetuuspaikan sijaintia tai ulottuvuutta, taikka kalastusetuuden sisältöä,..... ratkaistaan kiinteistömuodostamislain 101 §:ssä tarkoitetussa kiinteistötoimituksessa."

Huomio:

Erityisperusteiset kalastusoikeudet on käsitelty Ylä- Lapin kuntien vanhoille tiloille kiinteistömuodostamistoimituksissa ja merkitty kiinteistörekisteriin vuosina 2010- 11.

Oikeuksien tarkka sijainti jäi merkitsemättä, myös oikeuksien tarkempi sisältö jätettiin maanmittaustoimiston toimesta käsittelemättä. Nämä asiat on Isojaossakin jätetty aikoinaan kokonaan käsittelemättä, vaikka ne ovat jo silloin olleet olemassa. Nämä oikeudet ovat osa kiinteistön ulottuvuutta ja tilojen varallisuusarvoista omaisuutta. Kaikkien kiinteistön osien tulee olla isojaossa käsiteltyjä. Näin ei pohjoisissa kunnissa vielä ole.

Isojako on kolmessa pohjoisen kunnassa; Inarissa, Enontekiöllä ja Utsjoella tältä osin keskeneräinen. Valtion velvollisuus on viedä näiden kolmen pohjoisen kunnan isojako loppuun. Isojakotoimituksen kulut kuuluvat valtion maksettavaksi.

Isojaon loppuun viemisessä on selvitettävä tilojen kalastusoikeuksien tarkka sijainti ja laajuus,

sekä erityisten etuuksien ja valtion kalastusoikeuden keskinäinen suhde veden kestävästä kalastuksesta.

On täysin kohtuutonta, että Isojaon keskeneräisyydestä johtuen ja oikeuksien selvittämiseksi yksityiset oikeuden omistajat, valtaosin Inarin saamelaiset, joutuisivat erillisillä omakustanteisilla kiinteistötoimituksilla osoittamaan oikeuksiensa sijainnin ja laajuuden.

Tämän vuoksi isojaon loppuun suorittamisen vaatimus on saatava kirjattua myös tähän kalastuslain kokonaisuudistukseen. Isojaon loppuunsaattamisen jälkeen lakiluonnoksen 133§ merkitys vähenee minimiinsä ja mahdolliset riitajutut koskevat enää lähinnä osakaskiinteistöjen keskinäisiä kiistoja.

Ennen Isojaon loppuunsaattamista kaikki kalastusta koskevat kiinteistönmuodostamislain 101§ maanmittaustoimitukset on Ylä-Lapin alueella maksettava valtion varoista.

Asiaselvitys: Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt lausuntoja uuden kalastuslain hallituksen esitysluonnoksesta. Lausunnot on pyydetty toimittamaan MMM:lle 24.1.2014 mennessä.

Inarin Manttaalikunta

Yrjö Mattila
puheenjohtaja

Erkki Lytz
Sihteeri